Проект фінансується Європейським Союзом

Проект впроваджується Міжнародною благодійною організацією «Екологія – Право – Людина» у партнерстві з Громадською організацією «Екологічні ініціативи»

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ

Зміст публікації є виключною відповідальністю
МБО «Екологія–Право–Людина» і жодним чином не може вважатися таким,
що відображає погляди Європейського Союзу.

На сьогодні в Україні відсутня чітка державна політика та управління відходами загалом. Діюча стара пострадянська система, непрозора та корумпована, абсолютно не відповідає сучасним європейським тенденціям та потребує повного оновлення.

Крім того, система не здатна функціонувати через відсутність контролю з боку держави, метою якого повинно бути попередження настання порушення чи заподіяння шкоди. Втім, на даний час або ж запроваджується мораторій на перевірки або ж метою перевірок є накладення штрафів. Таким чином, для належного функціонування контролю та усунення корупційних ризиків важливим є також запровадження нагляду за тими, хто здійснює перевірку.

Кабінетом Міністрів України 08.11.17 р. затверджено Національну стратегію управління відходами в Україні до 2030 року, участь у розробці якої брала ЕПЛ та яка відобразила кращий європейський досвід управління відходами. Втім, не всі положення Стратегії адаптовані до українських умов та можуть бути реалізовані без шкоди для довкілля. Так, слід не допустити виконання пролобійованих бізнесом положень Стратегії, які передбачають будівництво 20 стаціонарних потужностей з термічної утилізації відходів (що фактично є сміттєспалювальними установками). Зважаючи на те, що спалювання відходів є джерелом викидів токсичних речовин (діоксинів, фуранів), за якими в Україні відсутній контроль та моніторинг, і враховуючи те, що належне обладнання для спалювання відходів та очищення димових газів є дороговартісне та неокупне у найближчій перспективі. Також, у жовтні 2017 року на конгресі Envicon Environment керівник відділу Генерального директорату з питань навколишнього середовища Європейської Комісії Жорж Кремліс заявив, що Європейський Союз не фінансуватиме будівництво нових установок із спалювання та МБП (1). Таким чином, Європейський Союз чітко дав зрозуміти, що не підтримує спалювання відходів. Враховуючи це, воно не може розглядатися як можливий варіант поводження з відходами в Україні.

Блокуванню також підлягають положення, які передбачають створення об’єктів з виробництва палива з побутових відходів на базі об’єктів механіко біологічного перероблення (МБП). Механіко-біологічна переробка визнана у Європі як неефективний спосіб вирішення проблеми із побутовими відходами. Про це свідчить досвід європейських країн. Протягом останніх 10 років у Польщі збудовано 161 підприємство з МБП, що становить найбільшу кількість у світі. Разом з тим, вони не виконують свою основну функцію, так як середня кількість відходів, переданих в результаті МБП для переробки, не перевищує 7 %. RDF, яке виготовляється на підприємствах з МБП, в основному не має попиту на цементних заводах через ускладнення технологічного процесу. МБП отримала негативну оцінку у європейських країнах та не може бути впроваджена в Україні.

(1) https://portalkomunalny.pl/nie-bedzie-dofinansowania-dla-spalarni-i-nowych-zakladow-mbp-wideo-365696/

На виконання інших положень Стратегії повинен бути розроблений та затверджений **Національний план управління відходами**, який відображатиме всі вимоги Директив ЄС, які Україна взяла обов'язок імплементувати. Такий План повинен містити чіткі строки виконання того чи іншого заходу, відповідальних виконавців, а також передбачати процедуру моніторингу за станом його виконання. На підставі Національного плану повинні бути розроблені відповідні регіональні плани управління відходами.

Крім того, для реалізації положень Стратегії та Національного плану управління відходами повинні бути прийняті ряд законодавчих актів, серед яких **першочерговим є рамковий закон "Про відходи"**. Останній повинен закріпити основні підходи до управління відходами на основі європейських принципів (ієрархії, забруднювач платить, розширена відповідальність виробника та ін.). Крім того, положення закону повинні бути спрямовані на регулювання управління муніципальними відходами, небезпечними відходами, містити вимоги до полігонів ТПВ та передбачати сувору відповідальність за порушення правил поводження з відходами. Завдання ЕПЛ, як співавтора закону, прослідкувати щоб він максимально не видозмінився у процесі його прийняття.

Після прийняття рамкового закону та у відповідності до його вимог, повинні бути прийняті спеціальні закони: про відходи електричного та електронного обладнання; про батарейки, батареї та акумулятори; про упаковку та відходи упаковки. Варто зазначити, що у Верховній Раді України зареєстрований законопроект про упаковку та відходи упаковки, втім ЕПЛ не підтримує його прийняття через невідповідність вимогам Директиви ЄС про упаковку та відходи упаковки.

Необхідно розробити та затвердити уніфікований національний класифікатор відходів, на основі класифікації ЄС для ідентифікації відходів і контролю за ними. Також слід переглянути Державний реєстр пестицидів та агрохімікатів, дозволених до використання в Україні, виключивши з нього ті, які заборонені Європейським Союзом та прийняти нормативно-правові акти спрямовані на забезпечення суворого контролю за виробництвом, транспортуванням та використанням пестицидів.

Варто наголосити, що будь який сектор охорони довкілля не працюватиме належним чином, якщо не буде налагоджена система юридичної відповідальності, а також прозорого та демократичного нагляду, контролю та моніторингу.